ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ

DOI : 10.33274/2079-4819-2019-70-1-172-181

УДК 658.274

Шендригоренко М. Т.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: shendrigorenko@donnuet.edu.ua

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ПАЛИВНО-МАСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

UDC 658.274

Shendryhorenko M. T.,
PhD in Economic sciences,
Associate professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: shendrigorenko@donnuet.edu.ua

ACTUAL ISSUES OF INTERNAL AUDIT OF FUEL AND LUBRICANTS AND DIRECTIONS FOR THEIR SOLUTION

Мета *— визначити актуальні питання внутрішнього аудиту паливно-мастильних матеріалів та напрями їх вирішення.*

Методи*. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, що базуються на системно-структурному підході щодо вивчення проблематики внутрішнього аудиту операцій з паливно-мастильними матеріалами. Для уточнення та поглиблення економічної сутності паливно-мастильних матеріалів як об'єкт внутрішнього аудиту використано методи теоретичного узагальнення, групування та порівняння. Для дослідження організації внутрішньої перевірки (аудиту) паливно-мастильних матеріалів застосовано метод спостереження і конкретизації. Метод індукції використовано під час виявлення проблемних питань з організації і методики внутрішнього аудиту наявності і руху паливно-мастильних матеріалів підприємства. Пропозиції з удосконалення робочих документів внутрішнього аудитора розроблено із застосуванням методу систематизації.*

Результати. *У статті автором узагальнено класифікацію палива і мастильних матеріалів для підвищення оперативності первинного обліку. Конкретизовано поняття «паливно-мастильні матеріали». Сформульовано завдання внутрішнього аудиту паливно-мастильних матеріалів на підприємствах різних галузей економіки. Запропоновано послідовність внутрішньої аудиторської перевірки надходження, відпуску і використання паливно-мастильних матеріалів. Розроблено макети робочих документів внутрішнього аудитора за результатами перевірки паливно-мастильних матеріалів. Практичне використання результатів проведеного дослідження дасть змогу підвищити ефективність внутрішнього аудиту та запобігти виникненню порушень із паливно-мастильними матеріалами.*

Ключові слова*: аудит, виробничі запаси, внутрішній аудит, паливно-мастильні матеріали, підприємство, робочий документ аудитора.*

Постановка проблеми. Основною складовою виробничих запасів є паливно-мастильні матеріали. З паливно-мастильними матеріалами у процесі здійснення гос-

© М. Т. Шендригоренко, 2019

подарської діяльності стикається майже кожне підприємство. Для одних підприємств, що реалізують ці виробничі запаси споживачам, здійснення операцій з паливно-мастильними матеріалами виступає основним видом діяльності, для інших — ці виробничі запаси виступають як матеріальні цінності й утримуються ними для використання у власній виробничій діяльності.

Наразі актуальності набуває проблема організації ефективної системи внутрішньогосподарського контролю (внутрішнього аудиту) господарських операцій як «запобіжника» фактам марнотратства, безгосподарності, нестачам, які можуть бути виявлені зовнішніми перевіряючими.

Завдання з організації системи внутрішнього контролю за достовірністю та повнотою ведення бухгалтерського обліку паливно-мастильних матеріалів на підприємствах покладено на внутрішнього аудитора.

Аудит паливно-мастильних матеріалів, як одна зі складових аудиту виробничих запасів, є доволі складним та потребує відповідного рівня знань, умінь та професійних навичок внутрішнього аудитора. Саме внутрішній аудитор має оперативно виявити порушення у веденні облікового процесу на етапі надходження паливно-мастильних матеріалів, зберігання й ефективного використання. І головне — це не тільки фіксування фактів невідповідності ведення обліку операцій з паливно-мастильними матеріалами вимогам чинного законодавства, але й розроблення пропозицій з їх ліквідації та запобігання виникнення у майбутньому.

Зміни у законодавчих актах і нормативних документах спонукають управлінський персонал підприємства оперативно реагувати й адаптувати обліковий та контрольно-аналітичний процес до вимог сьогодення. На нашу думку, актуальними питаннями організації і методики внутрішнього аудиту паливно-мастильних матеріалів є:

1) підвищення ефективності планування внутрішнього аудиту паливно-мастильних матеріалів на підставі конкретизації завдань перевірки, які мають враховувати специфіку діяльності підприємства та величину витрат даних активів;

2) визначення послідовності дій внутрішнього аудитора для оперативного отримання аудиторських доказів за результатами перевірки паливно-мастильних матеріалів;

3) удосконалення робочої документації внутрішнього аудитора для підвищення інформативності аудиторського звіту і прийняття коригувальних дій керівництвом підприємства, спрямованих на ліквідацію порушень та причин, що спонукали їх виникненню.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні аспекти удосконалення організації і методики аудиту видів виробничих запасів висвітлені у працях вітчизняних науковців: Н. О. Бондаренко [1], Ф. Ф. Бутинця [2], С. В. Візіренко [3], М. О. Виноградової [4], М. В. Герасименко [5], С. І. Дерев'янко [6], Л. П. Кулаковської [7] та ін.

Віддаючи належне науковим доробкам науковців, доцільно зазначити, що нині проблематика саме організації і методики внутрішнього аудиту паливно-мастильних матеріалів з метою виявлення їх своєчасного та цілковитого оприбуткування, дотримання умов зберігання, а також ефективного використання у господарській діяльності є надзвичайно актуальною, що створює об'єктивну необхідність поглиблення наукових досліджень.

Мета статті — визначити актуальні питання внутрішнього аудиту паливно-мастильних матеріалів та напрями їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. За економічною сутністю «паливно-мастильні матеріали (ПММ) — синтетичні та мінеральні нафтопродукти, до яких належать різні види пального і мастила: паливо (бензин, дизельне пальне, скраплений природний газ, скраплені нафтові гази), мастильні матеріали (моторні, трансмісійні та

спеціальні оливи, мінеральні мастила, пластичні мастила), рідини на нафтовій основі та спеціальні рідини (гальмівні та охолоджувальні)» [8].

Термін «паливно-мастильні матеріали» законодавчо не закріплений у чинних нормативно-правових документах, у яких і досі окремо вживаються поняття «паливо» та «мастило».

Паливо і мастильні матеріали є специфічною статтею витрат при експлуатації автомобільного транспорту, яка має суттєву питому вагу в загальній сумі витрат підприємства, оскільки вартість палива постійно зростає. Доволі різноманітною є класифікація палива та мастильних матеріалів. Узагальнену класифікацію палива та мастильних матеріалів наведено в табл. 1.

Таблиця 1 — Класифікація палива та мастильних матеріалів [9, 10, 11]

Ознака	Вид
Паливо	
За походженням	Природне Штучне
За агрегатним станом і способом спалювання	Тверде грудкове, пилоподібне, газоподібне, рідке, комбіноване
За значенням октанового числа	А-76 А-80 А-92 А-95
За типом двигуна	Карбюраторне Дизельне
За рівнем і масштабом освоєння	Традиційне Альтернативне
Мастильні матеріали	
За температурним критерієм	Високотемпературні, низькотемпературні
За якістю	Класифікація арі Класифікація асеа
За агрегатним станом	Тверді Напівтверді Напіврідкі Рідкі Газоподібні
За призначенням	Машинні Текстильні Мастильно-охолодні рідини Індустріальні Трансмісійні (редуктори) оливи Турбінні оливи, оливи для пневмообладнання, суднові мастила, технологічні мастила

Наведена класифікація палива і мастильних матеріалів дозволить оптимізувати процес отримання інформації про величину їх витрат та ефективність використання для потреб управлінського обліку.

Паливно-мастильні матеріали належать до виробничих запасів, беруть участь у виробничому процесі один раз і повністю переносять свою вартість на новостворений продукт.

Необхідно погодитися з думкою науковця О. О. Снісаря, який для потреб бухгалтерського обліку та контролю пропонує таке визначення: «Паливно-мастильні матеріали — це оборотні активи, а саме виробничі запаси та/або товари у вигляді різних видів палива (бензин, дизельне пальне, зріджений газ), мастильних речовин (мастила моторні, трансмісійні) та інших нафтопродуктів, які знаходяться у власності суб'єкта господарської діяльності та використовуються у процесах виробництва, виконання робіт та надання послуг» [12, с. 192]. Однак варто конкретизувати дане визначення: паливно-мастильні матеріали — це виробничі запаси та/або товари, до яких належать різні види палива (бензин, дизельне пальне, зріджений газ), мастильні матеріали (моторні, трансмісійні та спеціальні оливи, мінеральні мастила, пластичні мастила) та інші нафтопродукти, які знаходяться у власності суб'єкта господарської діяльності та використовуються у процесах виробництва, виконання робіт та надання послуг.

Для підвищення ефективності аудиторської перевірки паливно-мастильних матеріалів пропонуємо такий перелік завдань, які потребують вирішення на підставі зібраних аудиторських доказів:

— перевірка економічної доцільності придбання паливно-мастильних матеріалів у постачальників та дотримання розрахунково-платіжної дисципліни;

— контроль якісних характеристик паливно-мастильних матеріалів, придбаних у постачальників;

— перевірка цілковитості оприбуткування паливно-мастильних матеріалів та встановлення матеріальної відповідальності за їх збереження та відпуск;

— перевірка стану інвентаризаційної роботи на підприємстві та її ефективності;

— контроль дотримання вимог керівника підприємства щодо створення резервів паливно-мастильних матеріалів;

— перевірка операцій з відпуску та використання паливно-мастильних матеріалів на відповідність виробничій програмі, законності списання витрат.

У процесі аудиту операцій з паливно-мастильними матеріалами доцільно внутрішньому аудитору ініціювати інвентаризацію вказаної групи активів. У табл. 2 наведено методику внутрішньої аудиторської перевірки наявності паливно-мастильних матеріалів та стану інвентаризаційної роботи на підприємстві.

Аудитор з'ясовує, чи здійснюються на підприємстві відповідні розрахунки потреби у паливно-мастильних матеріалах. Потім має перевірити достовірність цих розрахунків з урахуванням нормативів витрат паливно-мастильних матеріалів.

Під час перевірки операцій з надходження паливно-мастильних матеріалів пропонуємо аудитору складати робочі документи у вигляді табл. 3–4.

За документами до виписок банку внутрішній аудитор повинен встановити дату оплати розрахункових документів постачальників за паливно-мастильні матеріали, які надійшли на підприємство. За матеріальними звітами наступного місяця слід перевірити цілковитість їх оприбуткування. Якщо паливно-мастильні матеріали не оприбутковано, внутрішній аудитор має визначити нормативний термін перебування їх у дорозі та які заходи було проведено керівництвом підприємства щодо їх розшуку.

Аудиторська перевірка передбачає контроль правильності ведення синтетичного та аналітичного обліку операцій з надходження паливно-мастильних матеріалів.

Таблиця 2 — Методика внутрішньої аудиторської перевірки наявності паливно-мастильних матеріалів та стану інвентаризаційної роботи на підприємстві (розроблено автором)

Етап перевірки	Основні операції	Джерело інформації	Перелік аудиторських процедур	Методи і прийоми
Перевірка умов зберігання паливно-мастильних матеріалів та стану інвентаризаційної роботи	Вивчення кількості і дислокації складських приміщень, сховищ та дотримання умов зберігання паливно-мастильних матеріалів	Наказ про інвентаризацію, договір про цілковиту матеріальну відповідальність комірника	1. Перевірка стану складських приміщень, сховищ, резервуарів, тощо. 2. Перевірка наявності підписаних договорів про повну матеріальну відповідальність комірника. 3. Перевірка наявності та справності ваговимірювальних приладів.	Спостереження, підтвердження
	Перевірка фактичної наявності паливно-мастильних матеріалів згідно з Положенням про інвентаризацію активів та зобов’язань № 879 від 02.09.2014 р.	Наказ про інвентаризацію, письмові пояснення матеріально-відповідальної особи, інвентаризаційний опис	Визначення залишку паливно-мастильних матеріалів на дату інвентаризації.	Переважування, обмір, підрахунок, підтвердження
	Перевірка правильності оформлення результатів інвентаризації паливно-мастильних матеріалів за звітний період, що минув	Інвентаризаційний опис (акт інвентаризації), звіряльні відомості активів і зобов’язань, протоколи засідання інвентаризаційної комісії, наказ керівника підприємства	1. Перевірка за формою і змістом інвентаризаційних описів. 2. Перевірка правильності відображення в обліку результатів інвентаризації паливно-мастильних матеріалів: — своєчасності і повноти оприбуткування надлишку паливно-мастильних матеріалів; — своєчасності і повноти відшкодування суми нестачі паливно-мастильних матеріалів комірником; — віднесення спричиненого збитку на фінансовий результат підприємства за умови не доведення провини матеріально-відповідальної особи. 3. Перевірка наказів керівника підприємства про впровадження переліку заходів, запропонованих головою інвентаризаційної комісії щодо ліквідації причин виникнення фактів нестач, крадіжок паливно-мастильних матеріалів.	Документальна перевірка, підтвердження

При цьому джерелами інформації виступають дані первинного обліку та облікових регістрів, Головної книги і форм звітності. У першу чергу, перевірці належать картки складського обліку, матеріальні звіти та оборотні відомості, які виступають формами аналітичного обліку на підприємстві. Їх перевірка відбувається за формою та змістом.

Таблиця 3 — Робочий документ внутрішнього аудитора (розроблено автором)
«Аналіз забезпеченості підприємства паливно-мастильними матеріалами (ПММ)
за ___________»
(період)

Назва ПММ	Фізична одиниця виміру	Планова потреба у ПММ	Термін постачання, днів	Фактично надійшло ПММ	Середнє добове споживання	Забезпеченість у ПММ, днів	Відхилення	
							у днях: надлишок (+), незабезпеченість (–) (гр. 7 – гр. 4)	від загальної потреби (гр. 5 – гр. 3)
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Склав ___________________ Перевірив _______________

Таблиця 4 — Робочий документ внутрішнього аудитора (розроблено автором)
«Перевірка своєчасності відображення операцій з надходження паливно-мастильних матеріалів від постачальників за ___________»
(період)

Найменування постачальника	Назва паливно-мастильного матеріалу	Кількість	Ціна, грн	Вартість, грн.	Дата реєстрації операції з надходження паливно-мастильних матеріалів за даними			Відхилення (по даті)
					договору	супровідних документів	документів на оприбуткування	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Склав ___________________ Перевірив _______________

Результати зазначеної перевірки внутрішньому аудитору пропонуємо узагальнювати в робочому документі, форму якого наведено в табл. 5.

Отже, розроблені макети робочих документів внутрішнього аудитора за результатами аудиту паливно-мастильних матеріалів сприятимуть оперативному узагальненню аудиторських доказів і ретроспективному аналізу причин виникнення порушень та наслідків їх впливу на достовірність показників звітності.

Необхідно зазначити, що внутрішній аудит операцій з відпуску і використання паливно-мастильних матеріалів повинен передбачати:

— контроль за здійсненням операцій, пов’язаних з відпуском або продажем паливно-мастильних матеріалів іншим підприємствам;

Таблиця 5 — Робочий документ внутрішнього аудитора (розроблено автором) «Перевірка правильності відображення в обліку операцій за напрямами надходження паливно-мастильних матеріалів за __________»
(період)

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків згідно						Опис причин відхилення та ПІБ осіб, які їх вчинили	Коригувальні дії
	Журналу № 3, Головної книги			Інструкції № 291 від 30.11.1999 р. (зі змінами станом на 12.12.2017 р.) [13]				
	дебет	кредит	сума, грн	дебет	кредит	сума, грн		
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Склав _________________ Перевірив ______________

— контроль за відпуском паливно-мастильних матеріалів під звіт водіям підприємства для здійснення господарської діяльності;

— контроль за дотриманням норм витрачання паливно-мастильних матеріалів.

Результати внутрішнього аудиту операцій з паливно-мастильними матеріалами відображаються аудитором у аудиторському звіті.

Висновки. Таким чином, дослідження проблемних питань внутрішнього аудиту паливно-мастильних матеріалів дозволило:

1) узагальнити класифікацію палива та мастильних матеріалів з метою отримання оперативної інформації для управлінського обліку в розрізі кожного виду зазначених активів;

2) доповнити визначення поняття «паливно-мастильні матеріали» для відображення в обліковій політиці суб'єкта господарювання;

3) сформулювати завдання внутрішнього аудиту паливно-мастильних матеріалів для підвищення оперативності процесу планування аудиторської перевірки;

4) визначити послідовність отримання аудиторських доказів для їх подальшого узагальнення у робочих документах;

5) запропонувати до використання зовнішнім та внутрішнім аудиторам макети робочих документів для узагальнення результатів аудиту операцій з паливно-мастильними матеріалами, що дозволить визначати зміст порушення та надавати керівництву підприємства оперативну інформацію щодо наявних відхилень у діяльності з метою прийняття управлінських рішень.

Список літератури / References

1. Бондаренко Н. О. Аудит суб'єктів підприємницької діяльності : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 299 с.

Bondarenko, N. O. (2004). *Audyt subiektiv pidpryiemnyczkoi diialnosti* [Audit of subjects of entrepreneurial activity]. Kyiv, Center for Educational Literature Publ., 299 p.

2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир : Рута, 2009. 912 с.

Butynets, F. F. (2009). *Bukhhalterskyi finansovyi oblik* [Fiinancial accounting]. Zhytomyr, Ruta Publ., 912 p.

3. Візіренко С. В. Удосконалення методики аудиту виробничих запасів. *Сталий розвиток економіки*. 2016. Вип. 1. С. 209–213.

Vizirenko, S. V. (2016). *Udoskonalennia metodyky audytu vyrobnychykh zapasiv* [Improvement of inventory audit methodology]. *Stalyi rozvytok ekonomiky* [Sustainable development of economy], no. 1, pp. 209–213.

4. Виноградова М. О., Жидєєва Л. І. Аудит : навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2014. 656 с.

Vynogradova, M. O., Zhydieieva L. I. (2014). *Audyt* [Audit]. Kyiv, ZUL Publ., 656 p.

5. Герасименко М. В. Шляхи вдосконалення контролю виробничих запасів на основі автоматизації бухгалтерського обліку. *Економіка — Бухгалтерський облік і аудит*, 2017. URL : http://www.sworld.com.ua/konferu5/34.pdf.

Herasymenko, M. V. (2017). *Shliakhy vdoskonalennia kontroliu vyrobnychykh zapasiv na osnovi avtomatyzatsii bukhhalterskoho obliku* [Ways to improve inventory control based on automation of accounting]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt* [Accounting and auditing]. Available at : http://www.sworld.com.ua/konferu5/34.pdf (accessed 16 March 2019).

6. Дерев'янко С. І., Кузик Н. П., Олійник С. О., Ганяйло О. М. Аудит : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2016. 380 с.

Derevianko, S. I., Kuzyk, N. P. Oliinyk, S. O. Haniailo, O. M. (2016). *Audyt* [Audit]. Kyiv, ZUL Publ., 380 p.

7. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту : підручник. Київ : Каравела, 2009. 544 с.

Kulakovska, L. P., Picha, Yu. V. (2009). *Orhanizatsiia i metodyka audytu* [Organization and methodology of audit]. Kyiv, Caravel Publ., 544 p.

8. Паливно-мастильні матеріали / Вікіпедія : веб-сайт. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Паливно-мастильні_матеріали (дата звернення:16.03.2019).

Wikipedia (2019). *Palyvno-mastylni materialy* [Fuel and lubricants]. Available at : https://uk.wikipedia.org/wiki/Паливно-мастильні_матеріали (accessed 16 March 2019).

9. Чабанний В. Я. Паливо-мастильні матеріали, технічні рідини та системи їх забезпечення. Кіровоград : Центрально-Українське видавництво, 2008. 353 с.

Chabannyi, V. Ya. (2008). *Palyvo-mastylni materialy, tekhnichni ridyny ta systemy yikh zabezpechennia* [Fuel and lubricants, technical fluids and their systems]. Kirovoghrad, Central Ukrainian Publ., 353 p.

10. Копецька Ю. О. Сутність, основні види та класифікація енергетичних ресурсів як складові виробничого потенціалу підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. Вип. 7. С. 21–26.

Kopetska, Yu. O. (2016). *Sutnist, osnovni vydy ta klasyfikatsiia enerhetychnykh resursiv yak skladovi vyrobnychoho potentsialu pidpryiemstva* [Essence, main types and classification of energy resources as components of production potential of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo* [Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy], iss. 7, pp. 21–26.

11. Іщук Ю. та ін. Мастильні матеріали: класифікація та термінологія. *Каталіз та нафтохімія*. 2005. № 13. С. 9–19.

Ishchuk, Yu. (2005). *Mastylni materialy: klasyfikatsiia ta terminolohiia* [Lubricating materials: classification & terminological system]. *Kataliz ta naftokhimiia* [Catalysis and petrochemicals], no. 13, pp. 9–19.

12. Снісар О. О. Поняття паливно-мастильних матеріалів: обліковий аспект. Зб. тез Десятої Всеукраїнської наукової Internet-конференції студентів і молодих вчених, присвяченої видатним ученим у галузі бухгалтерського обліку, фінансового аналізу та контролю докторам екон. наук, проф. І. В. Малишеву, П. П. Німчинову. Житомир: ЖДТУ, 2012. С. 191–192.

Snisar, O. O. (2012). *Poniattia palyvno-mastylnykh materialiv: oblikovyi aspekt* [The concept of fuel and lubricants: the accounting aspect]. *Zb. tez Desiatoyi Vseukrainskoi naukovoyi Internet-konferentsiii studentiv i molodykh vchenykh, prysviachenoi vydatnym vchenym u haluzi bukhhalterskoho obliku, finansovoho analizu ta kontroliu doktoram ekon. nauk, prof. I. V. Malyshevu, P. P. Nimchynovu* [Collection of theses of the Tenth All-Ukrainian Scientific Internet-Conference of Students and Young Scientists, dedicated to prominent scholars in the field of accounting, financial analysis and control to doctors of economic Sciences, prof. I. V. Malyshev, P. P. Nimchynov], pp. 191–192.

13. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : затв. наказом М-ва фінансів України від 30 лист. 1999 р. № 291. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99 (дата звернення:16.03.2019).

Ministry of Finance of Ukraine (1999). Instruction «On the application of the plan of accounting for the accounting of assets, capital, liabilities and business operations of enterprises and organizations». Available at : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99 (accessed 16 March 2019).

Цель *— определить актуальные вопросы внутреннего аудита горюче-смазочных материалов и направления их решения.*

Методы. *Методологической основой исследования являются общенаучные и специальные методы познания, основанные на системно-структурном подходе к изучению проблематики внутреннего аудита операций с горюче-смазочными материалами. Для уточнения и определения экономической сути горюче-смазочных материалов как объекта внутреннего аудита использованы методы теоретического обобщения, группирования и сравнения. Для исследования организации внутренней проверки (аудита) горюче-смазочных материалов использован метод наблюдения и конкретизации. Метод индукции применен при выявлении проблемных вопросов по организации и методике внутреннего аудита наличия и движения горюче-смазочных материалов предприятия. Предложения по усовершенствованию рабочих документов внутреннего аудитора разработаны с применением метода систематизации.*

Результаты. *В статье автором обобщено классификацию топлива и смазочных материалов для повышения оперативности первичного учета. Конкретизировано понятие «горюче-смазочные материалы». Сформированы задания внутреннего аудита горюче-смазочных материалов на предприятиях различных отраслей экономики. Предложена последовательность внутренней аудиторской проверки поступления, отпуска и использования горюче-смазочных материалов. Разработаны макеты рабочих документов внутреннего аудитора по результатам проверки горюче-смазочных материалов. Практическое использование результатов проведенного исследования позволит повысить эффективность внутреннего аудита и предотвратить возникновение нарушений с горюче-смазочными материалами.*

Ключевые слова: *аудит, производственные запасы, внутренний аудит, горюче-смазочные материалы, предприятие, рабочий документ аудитора.*

Objective. *The objective of the article is to determine the actual issues of internal audit of fuel and lubricants and directions for their solution.*

Methods. *The methodological basis of the research is general scientific and special methods of cognition, which are based on the systematic and structural approach to studying the issues of internal audit of operations with fuel and lubricants. In order to clarify and deepen the economic essence of fuel and lubricants as the object of internal audit, methods of theoretical generalization, grouping and comparison are used. To study the organization*

of internal verification (audit) of fuel and lubricants, a method of observation and concretization is used. The method of induction is used to identify problematic issues in the organization and methods of internal audit of the presence and movement of fuel and lubricants of the enterprise. Proposals for improving the working documents of the internal auditor are developed using the method of systematization.

***Results**. In the article, the author generalizes the classification of fuel and lubricants to improve the efficiency of primary accounting. The term «fuel and lubricants» is concretized. The tasks of internal audit of fuel and lubricants at the enterprise of various sectors of the economy are formulated. A sequence of internal audit of the receipt, release and use of fuel and lubricants is proposed. Layouts of working documents of the internal auditor according to the results of check of fuel and lubricants are developed. The practical use of the results of the conducted research will increase the efficiency of internal audit and prevent the occurrence of violations of fuel and lubricants.*

***Key words:** audit, auditor's working document, industrial stocks, internal audit, fuel and lubricants, enterprise.*

Надійшла до редакції 20.03.2019